OLIMPIA VELASCO. CLAROS DEL BOSQUE (BELL-VER)

09.10.26-07.02.27

Text curatorial

La radicant

Olimpia Velasco ha creat una instal·lació específica que parteix de la idea d'esfericitat i bellesa descrita per María Zambrano a *Claros del bosque*.

La convivència d'Olimpia amb el bosc, lloc de protecció davant el dany, és prioritària, habitual, molt desitjada.

La instal·lació és el resultat de moments d'atenció extrema al teixit sonor i visual del bosc. A partir de seqüències fotogràfiques i d'un procés d'anotació, no jerarquitzat, l'artista pinta, com si teixís, uns fils que deposita en cèrcols. En portar a la vertical la idea de la clariana, les esferes que en resulten ens fan sortir dels cercles viciosos que comporten una pèrdua d'experiència.

Són treballs multiescala, tan interdisciplinaris com les interaccions ecològiques.

Olimpia Velasco activa el cub blanc com un batec del bosc, un lloc d'olfacte entre aromes, d'escoltes entre filologia, de cures exemptes de control.

L'artista celebra la idea de María Zambrano: «la bellesa tendeix a l'esfericitat».

Qui pensa el dany? Olimpia ho fa, en els vèrtexs i els cantons del cub blanc, que no existeixen a la clariana del bosc. Olimpia hi deposita un pes tàctil i biològic: són sacs de llavors que es camuflen en el terra de la sala, igual que la història de la Terra queda camuflada en els anells dels arbres.

Entre el fil de la llum i l'anell de l'arbre es despleguen els nivells del bosc.

Des de fa molt de temps, l'art assaja formes noves d'intercanvi, una crítica transversal de la raó poètica, com a esdevenidor de les noves relacions amb els objectes i amb el món. Com a volums en l'escorça terrestre, ens dimensionam a través de relacions infinites de parentiu o de tendresa.

Artistes com Olimpia Velasco dibuixen atles de savieses de la generositat, en una mena d'optimisme preventiu davant el fatalisme de l'espècie, des de la cultura de l'ecofenimisme.

Chantal Maillard recorda la relació de Zambrano amb el quietisme de Miguel de Molinos. Christa Wolf i María Zambrano varen rescatar Cassandra i Antígona del mode necropatriarcal i les retornaren a la seva relació amb allò ancestral, la poesia, amb una idea radicant de l'exili.

Aquesta instal·lació intensifica l'espai aeri i subterrani del bosc i les col·laboracions infinites que hi tenen lloc. Revela una escolta intensificada del bosc i de les seves clarianes i se situa com a radicant, de Spinoza a Nicolas Bourriaud.

«No es passa d'allò possible a allò real, sinó d'allò impossible a allò vertader» és una frase de Zambrano que fins i tot s'ha utilitzat en campanyes polítiques. És també una frase radicant.

«Les meves arrels creixen a mesura que avanç: som una inquilina nòmada que va elaborant trajectes», diu Olimpia de si mateixa. Sembla que parla des de la neurobiologia vegetal, conscient que les plantes memoritzen, es comuniquen i prenen decisions adaptatives.

La revelació i la durada de l'escolta i de la quietud necessària fan que la seva pràctica no sigui fòssil, en el sentit que allò innecessari no es formalitza, no arriba a produir-se.

Descobresc referències entre els treballs i no al contrari. Una quantitat que no oblida l'1 a 1, la supervivència col·laborativa d'Anna Tsing, els estudis dels anells de la fusta de Valerie Trouet, les

noves maneres d'intercanvi que planteja Kojin Karatani i la raó poètica amb què Zambrano va escriure la seva vida d'exilis.

La preocupació de Velasco es desplega com ho fa la poesia, amplia l'experiència d'un món on l'espècie humana es torna suau i adquireix tots els colors del bosc.

La capacitat dels boscos per regenerar-se depèn en gran manera de les comunitats que creixen en simbiosi amb les arrels i que permeten que els fongs i els arbres intercanviïn nutrients.

Aproximadament tres quartes parts dels fongs són «tàxons foscos» –espècies que només es coneixen per la seqüència d'ADN, ja que no se n'han trobat exemplars físics–.

Aquestes «noticies» sembla que il·lustren el que va impulsar Zambrano, a casa seva del bosc del Jura, a escriure *Claros del bosque*, i la lectura que Olimpia ha fet del text.

Cada treball en la seva trajectòria s'ha nodrit dels anteriors, res no va per separat des del començament. La distància entre els treballs la mesuren els seus dibuixos, que es presenten com a pells de naturalesa intersticial.

Olimpia té un tracte cinètic amb els seus treballs, un decidir sintent de cada pes, potser perquè el seu tracte material és de dibuixant.

Noves notícies del bosc, escoltades i dibuixades:

Les xarxes de micorrizes estan determinades per algunes regles molt simples i elegants. Com s'ho fan els fongs per controlar la forma de les seves xarxes? Les regles que segueixen només requereixen informació local, sobre el que passa a prop, no sobre el que passa a tota la xarxa. Si una punta creixent topa amb una altra punta creixent, un altre extrem de la xarxa, totes dues simplement es fusionen.

Claros del bosque, escrit el 1977, anys després de la mort de la seva germana Araceli, de qui va tenir cura i que per a ella era una prioritat, és un text d'exili, però situat, que anticipa el final, l'escriptura criminal del pensament, de la corona paranoica del pensador, de la sospita com a forma de vida. És un text en què reconeixem les preocupacions i els enigmes de l'ecofenimisme recent.

Existeix un cub blanc per a l'escorça terrestre?

En les nostres primeres converses vaig sentir que ella havia editat, dibuixat, pesat, escoltat, respirat les condicions del bosc, que havia desenvolupat «compromisos respectuosos amb pràctiques disciplinàries diverses», i que havia fet seva una lectura difractiva, tal com la planteja Karen Barad.

Portar la clariana a la vertical, desobeint l'experiència humana dels nostres peus sobre la clariana i el bosc, és una coreografia de la llum. La seva experiència del pes i del trànsit amb aquests cèrcols per/durant el bosc va tenir com a primer destí Bell-ver.

Títol: *Claros del bosque*, 2026
Instal·lació. Conjunt de nou cèrcols dobles de tauler marí d'ocumé amb fil de niló
Dimensions variables

Posteriorment, vàrem parlar molt sobre la seguretat del bosc.

La pell de la cabana va ser envaïda per la ràdio, de llavors ençà fins a la presència del tron de la intel·ligència artificial, el dany té massa monuments en els nostres interiors.

L'artista radicant decideix col·locar a l'entrada de la sala un centenar de sacs de llavors. Es tracta d'una barricada alegrement desmuntable, perquè el dia de la inauguració els visitants siguin també participants. I així, la barricada de saquets es convertirà en els cantons del terra del cub blanc. Olimpia sempre té una invitació relacional preparada.

Títol: *Semillas*, 2026
Instal·lació. Conjunt de noranta-cinc sacs de teixit de lli i farcit de llavors de blat
Dimensions variables

Amb tot, una vegada dins la sala: *no toqueu els bolsters*, els sacs suspesos de llana natural, embolcallada en lli pintat amb pigments, també naturals, que capten totes les tonalitats del bosc, des de les més altes fins a les subterrànies. «No pegaràs cops», sent el bosc, novament, des del pes d'allò cromàtic, en la intenció enigmàtica de la pintura. El tracte d'Olimpia amb el pes dels *bolsters* és l'oposat al cop, és, sobretot, l'abraçada. Sabem que abraçar, mantenir la pressió amb l'altre, calma.

Títol: *Bosque – Bolster*, 2026
Teixit de lli, pigments naturals, llana natural
200 cm x 53 cm diàmetre

L'artista va investigar durant mesos la matèria sobre la qual mostrar el so del bosc. Quan veig la fusta de paulònia que ha triat per tallar incisivament l'aura del so, sent els cops de la talla.

Valerie Trouet té un laboratori d'estudi dels anells dels arbres. Utilitza els anells dels arbres per reconstruir patrons de circulació atmosfèrica, els esdeveniments climàtics extrems, en què inclou els incendis forestals i el cicle del carboni terrestre.

Descobreix la història del món al seu llibre sobre els anells dels arbres. Quan som davant del tram sonor tallat per Olimpia em sent desplaçat de l'edat particular del subjecte humà a l'edat del món.

La peça sonora *Bell-ver*, amb una durada de 5' 25", és d'escolta individual a la sala i té l'esfericitat temporal del *loop*. És document i música alhora, res no va per separat, viu de la difracció.

Bell-ver, 2026
Peça sonora
Durada: 5' 25"

A *Claros del bosque* de Zambrano vaig apreciar com es desdramatitza la diferència entre intimidat i extimitat.

La darrera decisió del projecte expositiu per a Es Baluard Museu va ser activar *La Partida (acción de peso)* a l'exterior immediat del museu. És un homenatge de l'artista a la seva «padrina i a aquelles dones que sortiren dels seus pobles durant l'èxode rural per atendre les necessitats que altres els havien imposat. No ho decidiren ni foren consultades. Moltes no tornaren mai als seus pobles, ara buits; inquilines nòmades que avançaren soles amb els seus records, sempre en silenci i alleugerint-ne el pes pel camí».

Una clariana del bosc, una esfera, un cèrcol, el fil, no són només elements visuals. La mirada és bosc. Els arbres no deixen veure els seus anells sense un tall. Per què hauríem de veure el bosc, doncs? «Els arbres no deixen veure el bosc», sempre m'ha semblat una mentida.

Es pot pensar el dany? Olimpia n'està convençuda i crec que per això investiga des de fa temps sobre muntanyes, esponges de Lesbos, geodèsies, fils i pesos.

Vull copiar aquí dues frases d'un diari d'Olimpia, el text «dels invents», escrit el 1999:

...dels invents, durada limitada
Fins que es converteixen irremeiablement en pes…
…convertir-me en aigua, beure'm
I començar un altre invent:
Tornar a Grècia, fugint.

L'escriptura de Zambrano se cita a si mateixa, constantment; m'és impossible entendre un llibre sense un altre, com passa també amb el quefer de Velasco.

Contra la mercantilització dels elements naturals, Bourriaud hi veu una «nova generació d'artistes que reivindiquen una antropologia molecular que estudia els efectes humans en l'univers i la interacció entre humans i no humans. L'art contemporani es reconnecta amb la màgia arcaica, les bruixes, els bruixots i els xamans de les societats precapitalistes. Contra la desvitalització del món, l'art ha aconseguit preservar certs aspectes de la funció social i les pràctiques espirituals d'aquestes societats».

No puc deixar de citar un d'aquells fragments de *Claros del bosque* que semblen un darrer manament i que també recorden la recent autoajuda:

«Cal adormir-se a dalt, en la llum. Cal estar despert a baix, en la foscor intraterrestre, intracorporal dels diversos cossos que habita l'home terrestre: el de la terra, el de l'univers, el seu propi cos».

Darrera advertència per a les activitats humanes a la superfície.

Sota els nostres peus es troben les xarxes d'enginyers d'ecosistemes invisibles: fongs micorrízics arbusculars (AM) que estableixen relacions comercials amb més del 70% de les espècies de

plantes i construeixen xarxes de cèl·lules tubulars anomenades *hifes*, que amplien l'àrea de superfície dels sistemes d'arrels fins a cent vegades. En conjunt, aquestes xarxes constitueixen un dels sistemes circulatoris de la Terra.

Javier Peñafiel, Bendinat, Berlín, juny-setembre de 2026.

Per escriure aquest text no s'ha utilitzat intel·ligència artificial.

Han estat necessàries quatre biblioteques i dos centres de documentació. Mentre s'escrivia, un bibliotecari s'ha jubilat.

Agraïments a Perla Riera, Nadja Kolb, María Morata, Alicia Llabrés.